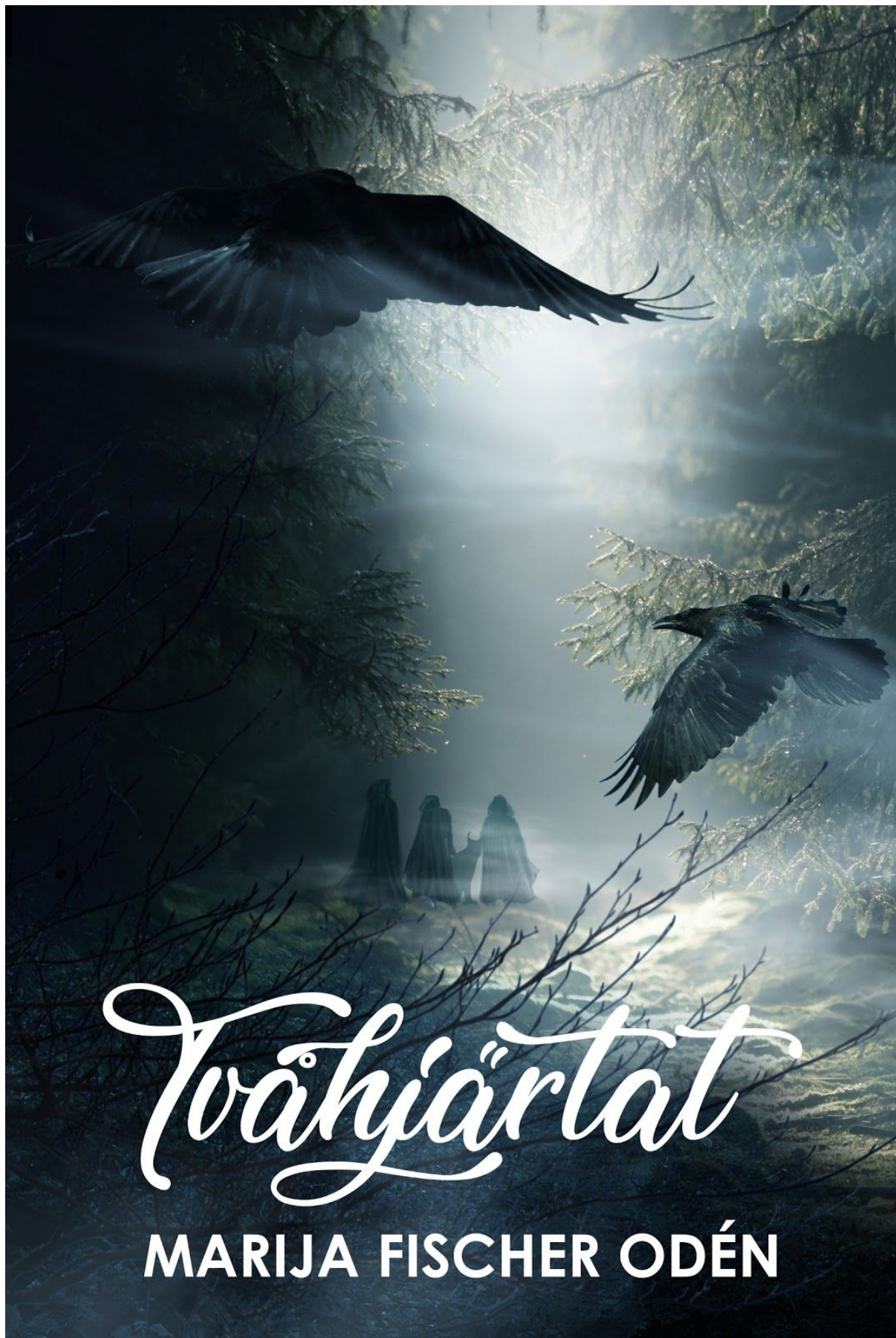

Lärarhandledning

Lärarhandledning till *Tvåhjärtat*

Inledning

Att använda lärarhandledningen

Hej och välkommen till en annan värld i Hälsinglands djupa skogar!

Tvåhjärtat är en bok som utspelar sig under järnåldern, och därför kan ge möjligheter att fördjupa sig i historia. Samtidigt berör den tidlösa mänskliga känslor, dilemman och drivkrafter.

Förhoppningen med den här lärarhandledningen är förstås att de studerande ska öva sig i att läsa, förstå vad de läser, reflektera och att uttrycka sig. Tanken är också att de ska dras med i en spännande historia och samtidigt reflektera både över sina egna liv och över hur saker är lika och olika idag och för länge sedan. I läroplanen för svenska på gymnasiet uttrycks det så här:

Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. Undervisningen ska också leda till att eleverna utvecklar förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter samt film och andra medier som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar. Den ska utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv.

Lärarhandledningen innehåller väldigt många olika typer av övningar, frågor och extramaterial. Därför går det att använda den på många olika vis. Välj det som passar dig själv och den grupp du undervisar. Sammanfattningen är tänkt för dig som lärare, medan ordlista, frågor och uppgifter delas ut till de studerande. Därför finns det ett särskilt material som riktar sig till de studerande.

Boken innehåller tre berättelselinjer som bara snuddar vid varandra, och för att underlätta är rubrikerna till kapitlen markerade med tre olika färger. De kapitel som är blå handlar alltså om samma berättelselinje, de som är röda om samma et cetera.

Förutom ett antal av de centrala delarna av svenskkurserna finns också möjlighet att väva in lärande inom historia och sådant som gränsar till samhällskunskap.

Lärarhandledningen är skriven av Marija Fischer Odén som förutom att ha skrivit *Tvåhjärtat* är svensklärare på Hagabergs folkhögskola i Södertälje. Hoppas att bok och handledning ger både nöje och nytta!

Hur boken kom till

Tvåhjärtat kom till som en lek med tanken vad som skulle kunna dölja sig eller hända i de vida skogarna i Hälsingland och sporrades av berättelser om oknytt och spöken gamla människor därifrån berättade för mig. Leken parades med inspiration av järnålderns klimatförändringar med missväxt och oroligheter som följd - och den religion som kan ha funnits innan asatron. Därför är *Tvåhjärtat* en bok som utspelar sig i någon slags Hälsingland under någon slags järnålder. Jag har gjort mycket research om järnåldern, samisk schamanism, folktro, växt- och djurliv i Hälsingland, asar och vaner. Jag har också tagit mig friheter – som att låta gudinnorna Freyja, Nerthus och Hel vara systrar och att katterna som enligt myten drar Freyjas vagn är lokatter som talar i rim.

Fakta i punktform

- *Tvåhjärtat* är första delen i en Nordic fantasy-trilogi.
- Målgruppen är unga vuxna/vuxna. Passar för gymnasiet, folkhögskola och komvux.
- Handlingen utspelas i någon sorts järnålder i Hälsingeskogarna och har övernaturliga inslag kopplat till nordisk mytologi och folktro.
- En mix av spänning, äventyr och saga.
- Teman: rädslan för det annorlunda (rasism), svek, revanschlusta, rädslan att inte vara som alla andra, magi, kärlek, mekanismerna i diktatur och fascism, nordisk mytologi och folktro.
- Växlande tempo, känsla för naturbeskrivningar och en ambition att undvika övertydligheter och att skriva läsaren på näsan.
- Ofta korta kapitel.
- Tre berättelselinjer som löper parallellt och i bok tre kommer att vävas samman.
- Efter *Tvåhjärtat* planeras uppföljaren *Nedom* och avslutande *Oberg*.
- Kommer under hösten 2018 som ljudbok inläst av författaren.
- Vid köp av minst 15 exemplar medföljer två valfria e-noveller i *Tvåhjärtatuniversumet* som extramaterial (kommer ut under hösten 2018).
- *Tvåhjärtat* finns på facebook och instagram som @tvahjartat.

Vad handlar *Tvåhjärtat* handlar om?

Det är järnålder. Klimatet blir kallare och blötare och leder till missväxt som i sin tur leder till oroligheter och rädsla. Har människorna förargat gudarna som straffar dem med denna olycka? I en by i skogen föds något mycket märkligt. Det ser inte ut som något kvinnorna som hjälper till med förlossningen har sett förut utan liknar oknytt. Lin, byns helare och andliga vägledare, inser att det kommer att bli kalabalik och i värsta fall lynchningar i byn om de får se det som fötts, och med tungt hjärta går hon för att sätta ut det i skogen. Sju år senare hopar sig tecknen att de måste leta reda på det märkliga som föddes, och Lin ger sig av tillsammans med "oknyttets" pappa (hennes egen fosterson Björn) och sin lärling (Utter).

Samtidigt har mannen Storm tagit makten över kustfolkets alla byar och utropat sig själv till kung. Nu samlar han en armé för att vinna ära åt sin gud Oden och guld åt sitt folk.

Några flyr från Storms nya, våldsamma regim och upptäcker snart att de har fått ett märkligt uppdrag. Snart inser också Lins sällskap att de inte alls bara ska föra hem ett barn utan att mycket större krafter är i rörelse.

Vad betyder tvåhjärta?

Boken börjar med en dramatisk förlossningsscen, och det märkliga som föds där är siamesiska tvillingar. De har varsitt hjärta, men eftersom de delar kropp blir de ett tvåhjärta.

Kort om författaren Marija Fischer Odén

Jag växte upp med näsan i en bok och tog gärna en paus från min stora och ljudliga familj på ett bibliotek. Så småningom läste jag litteraturvetenskap på universitetet i tre terminer för att det var det lyxigaste jag kunde komma på. Efter att ha arbetat som journalist och kommunikatör i 15 år blev jag 2013 folkhögskollärare och arbetar sedan dess mest som svensklärare på Hagabergs folkhögskola i Södertälje.

I juni 2018 debuterade jag som författare med *Tvåhjärtat* – första delen av en fantasy-trilogi. Uppföljaren (*Nedom*) planeras komma ut kring jul 2018 och den tredje och avslutande delen (*Oberg*) planeras komma under 2019.

Koppling till kunskapskraven i gymnasiets svenskkurser

Lärohandledningen innehåller övningar och material med stor bredd. Det finns kopplingar till ett antal kunskapskrav i gymnasiets tre svenskkurser, men huvudsakligen dessa tre:

- Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter genom muntlig framställning inför en grupp.
- Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter.
- Eleven kan läsa, reflektera över och göra sammanfattningar av texter samt skriva egna texter som lyfter fram huvudtanken i det lästa.

Innan ni börjar:

- Se [boktrailern](#)
- Boken tillhör genren fantasy. Har de studerande läst sådana böcker förut, eller sett tv-serier eller filmer? Vad vet de om genren? Vad tänker de om sådana böcker/berättelser? Kan de ge några exempel på böcker, tv-serier eller filmer i genren?
- Vad får namnet "Tvåhjärtat" dem att tänka på?
- Ta gärna fram lite bilder på skogarna, sjöarna och bergen i norra Hälsingland. Kanske skriv ut och ha framme medan ni läser boken för att komma in i stämningen.
- Titta på omslaget och läs baksidestexten. Låt dem skriva några meningar om vad de tror att det är för slags bok och vad de förväntar sig. Vad hoppas de på och vad vill de slippa?
- Låt dem ta en titt på registret av folk, människor, gudar, magi och saker som finns i slutet av boken. Tipsa om att återkomma till det registret om de stöter på ett konstigt ord eller något de inte förstår i boken.

Kapitlen

Prologen

Sammanfattning

Något märkligt föds i skogen, och de som hjälper till med förlossningen blir rädda både för det som fötts och vad som skulle kunna hända i byn om någon såg det. Därför går jordmodern Lin för att sätta ut varelsen i skogen, men räddas av att en man som försvunnit från byn dyker upp just då och tar den med sig. Modern dör under förlossningen, och Lin ljuger för alla och säger att barnet föddes dött. Pappan, Lins egen fosterson Björn, går in i djup sorg.

Ordlista

- jordemoder = en kvinna som både är helare och hjälper kvinnor att föda barn och som tolkar tecken från gudarna
- födslovåndor = smärtan en kvinna som föder barn känner
- örtdekokter = drycker där örter lösts upp/kokats i vatten
- segerhuva = idén om att barn som föds med fostersäcken över huvudet får tur eller goda förmågor
- fostersäck = den säckformade hinna ett ofött barn ligger i inuti sin mammas mage
- sällsamt = underligt, fantastiskt, märkligt
- "stå mig bi" = hjälp mig
- äldstehuset = ett hus som är en samlingssal och platsen där de äldste, alltså de som bestämmer i byn, möts för att prata och ta beslut.
- odöd = zombie

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad tror du är speciellt med det som föds i prologen? Vad skulle det kallas idag?
2. Lin går för att "sätta ut" det som fötts i skogen – vad betyder det? Varför gör hon det? Förstår du henne?
3. Finns det exempel på att folk har gått för att sätta ut nyfödda barn i skogen? Vad tänker du om det?
4. Vad är grejen med Björns ögon? Påminner det dig om något?

Fördjupningsuppgift – övning inför nationella proven i svenska

Låt de studerande skriva en undersökande text med något av dessa teman:

1. Hur har synen på barn förändrats genom historien?
2. Hur har synen på funktionshindrade, missbildningar och utomäktenskapliga barn förändrats genom historien?

Krav: Använd minst tre pålitliga källor.

Skuggan av en kniv

Sammanfattning:

Vi träffar bröderna Bris och Sten som bor i byn Vik ute vid kusten. De upptäcker att det kommit okända krigare till byn, och det håller på att sluta riktigt illa...

Ordlista:

- hosor = det folk hade på benen innan byxorna uppfanns
- förebråelse = anklagan, att vara sur eller besviken på någon
- särk = en lång, kraglös skjorta som bars under järnåldern/vikingatiden
- skinnpung = en påse av skinn som användes för att förvara saker i (till exempel fäst i bältet)
- hejduk = medhjälpare, torped, underhuggare, gorilla
- jarl = en hövding eller ledare för en by
- råskinn = brutal person, slagskämpe

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vilken sorts person tror du att Bris är? Vad får dig att säga det? Visa vad i texten som ger dig den känslan.
2. Vilken sorts person tror du att Sten är? Vad får dig att säga det? Visa vad i texten som ger dig den känslan.
3. Vad var det som hände när de skulle springa ner till hamnen som gjorde dem så rädda? Vet du någon som varit med om något liknande?

Faktasamlar/konkretisera:

Låt de studerande göra en undersökning - skriftligt eller för muntlig redovisning/utställning

- Bris stänker ner hosorna och svettas på sin särk. Hur var människorna på järnåldern klädda egentligen? Hur såg deras hus ut? Och vad åt de?

Hamn utan skepp

Sammanfattning:

Bris och Sten ska leverera träpluggar till smeden och går genom sin hemby Vik. De minns hur det var när de var små, och funderar på varför många är så taskiga mot fennifolket.

Ordlista:

- jutesäck = en säck tillverkad materialet jute
- luggsliten = nött, härjad, sjabbig
- städ = den metallklump som smeder lägger det de smider på när de bankar på det

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför kom några män till Vik med skinn som tillhörde fiskaren Säls son? Hur hade de fått tag på dem? Vad hände med de som kom med skinnen?
2. Bris och Sten pratar om hur många betar sig mot fennifolket när fenni kommer till deras hemby Vik för att sälja sina skinn. Vad är det de reagerat på? Varför tror du att folk betar sig på det viset? Påminner det dig om något?

Faktasamling:

Låt de studerande göra en undersökning - skriftligt eller för muntlig redovisning/utställning

- Hur fungerar smide? Vad behövs? Hur går det till? Finns det fortfarande smeder?

En kung träder fram

Sammanfattning:

Storm växte upp under svåra förhållanden, och som pojke togs han under Odenprästen Grimners beskydd. Grimner skolade in honom i döds gudens lära och stridstekniker. Medan Storm växte upp såg han till att bli jarlens torped, och i detta kapitel har han utmanövrerat jarlen och gör sig själv till kung.

Ordlista:

- fejd = strid, konflikt
- harhjärtad = feg och ängslig
- visthusbod = en liten byggnad där man förvarar mat
- avskräde = avfall
- skrävel = skryt
- hårpiska = hår uppsatt i hästsvans och omlindat med snöre eller rem

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Storms mamma Udde är med i festsalen och Storm tänker på hur det var när han växte upp. Hur var det under hans uppväxt? Känner du till någon som haft det så under uppväxten?
2. Vad var det som hände när Storm var tio år? Vad tänker du om det?

Övning i retorik:

1. Introducera gärna först grunderna i retorik - exempelvis med hjälp av <http://www.retorik.se/retoriken-i-korta-drag/>
2. Låt de studerande svara (skriftligt eller muntligt) på
  - a. Storm håller ett tal till de som samlats i salen och försöker få dem att stödja honom. Kan du hitta några retoriska tekniker i hans tal?
  - b. Vilka då?
3. Låt de studerande enskilt eller i par/mindre grupp skriva ett eget tal och försöka vara så retoriska som möjligt.

Uppbrott

Sammanfattning:

Bris och Sten går för att ta farväl av sin bästa vän Våg innan de blir inkallade i Storms armé. När de är hos henne kommer några av Storms krigare för att föra bort Våg, som redan förberett sig för flykt. De bestämmer sig hastigt för att det är bättre att möta ett osäkert öde med sin bästa vän i skogen än att vara tvungen att döda och dö i armén. Alltså flyr de tillsammans undan krigarna rakt ut i skogen.

Ordlista:

- somt = en del, vissa
- benkläderna = tyg kvinnor lindade kring benen under järnåldern

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför är så många ledsna i Vik? Vet du någon som har varit med om något liknande?
2. Varför tror du att Våg betar sig otrevligt mot sina bästa vänner? Vad tänker du om det?
3. Hur hade du gjort om du varit Bris eller Sten? Hade du stannat eller hängt med ut i skogen? Varför?

Skrivövning:

Låt de studerande skriva en text om att ge sig ut i något okänt. Det kan vara allt möjligt som man inte känner till och där man inte riktigt vet hur det ska gå, exempelvis en resa, en flytt, en ny relation eller att göra slut, att flytta hemifrån eller äntligen börja våga säga ifrån.

Örngrottan

Sammanfattning:

Våg, Sten och Bris har gett sig av från Vik rakt ut i skogen och inte förrän de är djupt in berättar Våg vart de är på väg. Bröderna blir skräckslagna när hon säger att de ska till den ökända örngrottan som sägs innehålla saker som gör folk som besöker den galna. Bris upptäcker också att Våg bär på hemligheter.

Ordlista:

- skinnlägel/vattenskin = en behållare gjord i skinn att ha till exempel vatten i
- bärbädd = en slags enkel "ryggsäck" med ram

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Skogen de tre ungdomarna springer in i beskrivs ganska mycket i början av kapitlet. Får du en tydlig bild? Varför /inte/? Vad är det som gör att miljöbeskrivningar fungerar/inte fungerar?

2. Vad är det som är så speciellt med örngrottan? Vad fick bröderna att reagera så starkt? Vad tror du om det de hört? Är det sant?
3. Vilken slags person verkar Våg vara? Varför tycker du det? Var i texten hittar du stöd för det? Påminner hon om någon du träffat eller känner till?
4. Varför tror du Våg reagerade som hon gjorde när Bris frågade om Tång? Vad kan ha hänt?

Skrivuppgift:

Låt de studerande skriva en liten berättelse om någon som har en hemlighet.

Molnvarsel

Sammanfattning:

I skogen ser Lin en dag märkliga och hotfulla moln över sin by. Hon får onda aningar men kan inte sätta fingret på vad det är som håller på att hända. Hon påminns också om att folket i byn är lite rädda för henne.

Ordlista:

- Varsel = misstanke, förvarning, förebud, omen
- Oknytt = trolltyg, övernaturliga väsen
- sank = sumpig, vattensjuk, våt
- hemsöka = spöka, förfölja
- villrådig = tvekande, obeslutsam
- bråd = snabb, brådskande

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det med molnen Lin ser? Varför reagerar hon så starkt? Förstår du henne?
2. Vad är det för läskigt barndomsminne Lin minns? Har något sådant skett i verkligheten?
3. Vilken typ av person verkar Utter vara? Varför tror du det? Var i texten hittar du stöd för det? Påminner hon om någon du träffat eller känner till?

Faktasamling:

Låt de studerande göra en undersökning - skriftligt eller för muntlig redovisning/utställning:

- Ta reda på så mycket som möjligt om Bockstensmannen och den kult han kan ha offrats av.

Lärling

Sammanfattning:

Lin och Utter tar en runda i byn och kollar in skyddsrunorna runt byn och har lektion. Utter har svårt att fokusera eftersom en väldigt stor falk förföljer efter och stirrar på henne. När de får ögonkontakt händer något konstigt...

Ordlista:

- älgfäll = ett skinn från en älg som beretts för att till exempel bli ett täcke

- skyddsrunor = runor var under järnåldern både ett alfabet och tecken som ansågs laddade med kraft. Skyddsrunor var laddade med skyddande kraft.
- Osaliga döda = döda som inte funnit frid utan finns kvar och spökar
- kjortel = en slags klänning som användes från järnålder till medeltid innan kjol och skjorta tog över.
- månblod = mensblod

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det egentligen Lin och Utter håller på med i byn? Hur listade du ut det?
2. Vad tänker Utter om att djur brukar komma fram till henne? Förstår du henne?
3. Har du haft ett märkligt, spännande eller läskigt möte med ett djur någon gång? Vad hände då, i sådana fall? Eller har du precis som Utter sökt tröst hos ett djur?

Värderingsövning:

Låt de studerande öva på att uttrycka åsikter, motivera åsikterna och att lyssna på varandra. Dessutom får gruppen sträcka på benen.

Så här gör du:

- Be de studerande att resa sig och om nödvändigt röja undan ett område i klassrummet så att det går att ställa sig längs en ganska lång, tänkt linje. Helst tvärs över hela rummet.
- Be de studerande att tänka sig en linje genom klassrummet där den ena änden (gärna vid en vägg eller möbel) är polen "Precis så tycker jag!" och den andra änden är polen "Det tycker jag verkligen inte!".
- Övningen går ut på att du säger ett antal påståenden och de placerar sig längs med den tänkta linjen. Om de tycker exakt lika som påståendet är de längst ner i den änden, men ju mindre de håller med desto längre bort från "Precis så tycker jag!"-polen går de.
- Det är viktigt att poängtera att det är ok att byta åsikt om någon säger något som de inte själva tänkt på. Då flyttar de sig längs med linjen.
- När du har läst påståendet och de har placerat sig längs den tänkta linjen i enlighet med sina åsikter gör du axplock och frågar olika studerande varför de står just där de står och hur de tänkte om påståendet. Det går bra att reagera på varandras åsikter, men förstås i en konstruktiv anda.
- När du känner dig nöjd med svar går du vidare.

Påståenden (lägg gärna till egna):

1. Djur är lika mycket värda som människor.
2. Det är galet att folk lägger tusentals kronor på att operera katter och hundar.
3. Det är bra för barn att växa upp med djur.
4. Djurplågeri borde ge samma straff som misshandel.
5. Djurs kärlek är mer äkta än människors.

Falkens tal

Sammanfattning:

Falken Utter sneglade på i förra kapitlet fortsätter att förfölja henne, och en dag talar den till henne. Den har ett märkligt, högtravande tal om tre systrar, och en röd krigare och otäckheter som

kommer från havet. Fågeln lämnar henne omkullfallen och omtumlad på marken och även om Lin försöker dölja det är även hon skakad av det som hänt. Båda har de dock lite svårt att riktigt tro att falken talat med Utter...

Ordlista:

- förödelse = kaos och att det är förstört
- gullörtsté = té gjort på gullört helt enkelt

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Tror du att falken talade med Utter på riktigt? Varför då? Vad skulle det kunna vara annars?
2. Tror du att Lin tror på Utter? Varför tror du det?
3. Tror du att det finns människor som kan "prata" med djur?

Korsord:

I det här kapitlet får Utter och Lin lite ledtrådar (även om det gör dem ganska förvirrade). Ett annat sätt att arbeta med ledtrådar är korsord. Dela upp gruppen i par och låt dem tillverka enkla, egna korsord. Om ni vill kan ni använda ord som finns i kapitlet, eller kanske i ordlistan till boken.

Galenskap

Sammanfattning:

Lin drömmer våldsamma och märkliga drömmar och vrider och vänder på om falken verkligen pratade med Utter. Hon känner väldigt starkt att de måste ge sig av, men hejdar sig eftersom det är galenskap (därav kapitlets titel). Det blir snart höst och de vet inte helt säkert vart de ska.

Ordlista:

- krumma = böjda, krokiga
- dra åstad = ge sig iväg
- älggräs och rölleka = två sorters växter med läkekraft

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det Lin säger om tvåhjärtat? Hade du tänkt som hon?
2. Tror du att drömmar kan vara viktiga – att de kan berätta viktiga saker för oss? Varför /inte/?

Övning i att skriva, presentera, lyssna och ge respons:

Låt de studerande skriva och berätta om en dröm de haft – fin, läskig eller märkelig. Poängtera att de behöver bestämma sig för hur personliga de vill vara. Låt dem eventuellt berätta om sina drömmar för varandra och sedan säga vad den andres dröm fick dem att tänka på.

Sanningen

Sammanfattning:

Björn har börjat drömma om vidundret igen. Det han drömde att hans älskade Räv skulle föda när det började bli dags för förlossning. Han blir så rädd att han går till Lin för hjälp, trots att de inte pratat med varandra sedan Räv dog och barnen försvann. Nu berättar Lin sanningen, att barnen lever och att de måste hämta dem. Björn blir väldigt arg för att hon ljugit för honom i alla dessa år när han varit i så djup sorg.

Ordlista:

- förhatliga = hatade, avskyvärda
- härkomsten = ens släkt eller ursprung

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför blir Björn så arg på Lin? Förstår du honom? Varför /inte/?
2. Varför tror du att Lin väntat så länge med att berätta sanningen för Björn?
3. Är det viktigt att veta vilka ens biologiska föräldrar är? Varför /inte/?

Övning i att debattera:

Låt de studerande förbereda en argumentation för eller emot att barn har rätt att veta vilka deras föräldrar är (ex adopterade barn, ivf-barn, barn som kommit till vid otrohet och fosterbarn). Du kan antingen dela in klassen i för eller emot eller låta dem välja själva. De kan antingen argumentera gruppvis eller inför publik - eller testa att para ihop dem parallellt om lokalerna tillåter.

Barnet lever

Sammanfattning:

Björn har fått veta att hans barn lever och att Lin ljugit för honom i sju år och är både upprörd och upprymd. Han beslutar sig för att följa med för att försöka finna barnet och berättar för sin älskade Rävs mor (Lo) att han ska ge sig av.

Ordlista:

- långhus = ett forntida, nordiskt hus byggt med pålar och ofta med halmtak– ibland hela 50 meter långt
- vindöga = ett hål i taket där röken från eldstaden letar sig ut. Föregångaren till skorsten.
- kattguld = ett folkligt namn på mineraler insprängt i sten som glimmar lite som guld, ofta svavelkis/pyrit

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad tycker Lo om Lin? Vad får dig att tro det? Var hittar du belägg i texten? Förstår du Lo? Varför /inte/?

2. Hur hade du gjort om du var Björn? Hade du följt med eller inte? Hur hade du resonerat?

Skrivövning

Låt de studerande skriva en text om en person som försöker försvara en annan person som den själv inte tycker så jättemycket om. Ex: en person som försvarar en kompis som varit oschysst, en invandrad person som försvarar en rasist eller en hund som försvarar en katt.

En mors farväl

Sammanfattning:

Utter och hennes mor försöker förbereda sig på att säga farväl inför att Utter ska ut på en okänd och osäker resa. Det är svårt, både att packa och förbereda sig på något man inte vet egentligen något om, och att plötsligt skiljas.

Ordlista:

- stäva = en sorts liten hink med uppstickande handtag på ena sidan som användes vid mjölkning
- snibb = ett spetsigt hörn av exempelvis en sjal

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Uppers mor sörjer för att dottern ska iväg på en färd som kan bli farlig, men hon protesterar inte trots att det är hennes eget barn som ska iväg. Hur kommer det sig, tror du? Tror du att det hade varit annorlunda i dag (än på järnåldern)? Varför /inte/?
2. Tror du att Utter vill åka iväg? Varför tror du /inte/ det? Tror du att någon frågat henne vad hon vill?

Skrivövning: skriva låttext

Dela in de studerande i par och låt dem skriva en låttext, eller en vers i en låttext. Låten/versen ska handla om att ta farväl. De kan använda melodier de kan eller skriva fritt. Om det hjälper kan de använda kylskåpspoesi.

Avfärd

Sammanfattning:

Lin, Björn och Utter ger sig iväg från byn, och Lin berättar att de ska till Moderns heliga ö ute vid havet. Där tänker hon sig att de ska hitta barnen, men Lin verkar säkrare än hon känner sig.

Ordlista:

- ägodelar = det något äger
- give = ungefär "jag hoppas att gudarna gör så att" (gammaldags verbform)
- månvarv = månad

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Hur tänker Lin själv om att hon gick för att sätta ut Björns barn i skogen? Varför tror du det? Förstår du henne?
2. Vad är Åsaka? Har du varit på någon plats som fått dig att rysa av lycka? Vad var det för ställe?

Skrivövning

Ingen vågar säga emot Lin när hon bestämmer att de ska ge sig av fast de inte vet nästan någonting om sitt uppdrag. Låt de studerande skriva en text om en person som vågar säga ifrån. Eller skriva ett brev till en person som de själva borde säga ifrån till. De behöver inte skicka det.

Jordsång

Sammanfattning:

Våg berättar för Bris och Sten att hon inte varit piga hos Tång utan tränats i magi. Bröderna blir förskräckta. Våg, Bris och Sten blir upphunna av Storms krigare och de är riktigt illa ute när Våg tar hjälp av magi för att rädda dem. Hon sjunger en jordsång som binder männen i marken, de tar krigarnas hästar och flyr.

Ordlista:

- underjordiska, skogsrå, vittror, troll och jättar = olika sorters väsen som man trodde på förr (och vissa nu också)
- trollkona = häxa, trollkvinna
- völva = en kringfarande fornnordisk spåkvinna

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det Våg berättar som får bröderna att bli så förskräckta? Förstår du dem?
2. Vad är det som händer i gläntan när Storms krigare hunnit upp dem och allt verkar hopplöst?
3. Har du varit med om att någon avslöjat hemligheter som gjort dig rädd, upprörd eller förskräckt? Vad handlade det om? Hur tog ni er vidare?

Skrivövning med möjliga bildinslag:

Ge de studerande följande instruktion:

Sejdmagin blir nästan som Vågs superkraft. Tänk att kunna få jorden att öppna sig och fånga folks fötter! Vilken superkraft skulle du helst ha? Varför då? Skriv ner och gör gärna en seriestrip eller skapa någon form av bild/kollage.

Skenande hästar

Sammanfattning:

Våg berättar mer om sejdmagi och de fortsätter ridande. När de nästan är framme vid örngrottan börjar Vågs, Stens och Bris hästar att skena utan att de kan kontrollera dem. De fruktar att Storm kallat på dem med magi...

Ordlista:

- skritta = när hästar går - alltså inte springer

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför är Bris arg på Våg efteråt? Förstår du honom?
2. Varför börjar de plötsligt skratta? Hur känns det efteråt?

Skrivövning: stafettskrivning

Material: Varsitt randigt A4-papper, varsin penna och en tidtagare (ex mobil)

Se till att alla har ett randigt A4-papper och en fungerande penna. Förklara sedan att ni ska göra en skrivövning där poängen är att de inte ska tänka så mycket utan bara låta pennan gå. Berätta också att det kan vara särskilt bra för dem som tycker att det är svårt att skriva. Övning går till såhär:

1. Antingen ger du dem en början (ex: Plötsligt störtade hästarna rakt ut i skogen) eller så börjar de bara.
2. Du sätter tidtagaren på en minut och säger "klara, färdiga, skriv"
3. De skriver det som faller dem in i en minut. När tiden gått säger du åt dem att lägga ner pennan.
4. Nu viker de pappret (bakåt) så att bara den sista raden med text syns. Ibland är det bara ett ord, ibland är raden nästan full - det blir olika.
5. De skickar sitt papper ett snäpp åt höger och får ett nytt. När de får klartecken från dig skriver de en minut till.
6. När ni gått ett varv eller skrivit lagom länge samlar du in pappren och läser upp dem högt. Försök att hålla dig för skratt! :)

Rött hav

Sammanfattning:

Jarlen har flytt ur sin fångenskap och försökt fly, men Storm fångade honom och hans medhjälpare och avrättar dem nere i hamnen. När han äter middag i sin ensamhet efteråt inser Storm att Tång måste ha använt sejdmagi för att skada hans krigare. Det blir en chock eftersom han trott att han och Grimner var de enda i byn som kände till och behärskade sejd.

Ordlista:

- hjässa = högst uppe på huvudet
- tog grymmeligen miste = hade verkligen fel
- rännil = liten ström eller vattenfåra (eller i det här fallet blodfåra)

- misslynt = sur, missnöjd

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför är Storm på dåligt humör när han sätter sig att äta? Förstår du honom?
2. Vad har Storm egentligen emot Tång? Och vad är det han upptäcker om Tång som gör honom så upprörd?

Argumenterande text (övning inför nationella prov)

Intro: Storm talar om att ett folk inte har råd att ta hand om de allra svagaste utan att de svaga behöver klara sig själva eller dö. I det politiska samtalet i Sverige finns också olika idéer om hur mycket vi har ansvar för varandra - hur mycket ska vi bidra till det allmänna med vår skatt och vilken hjälp sjuka, arbetslösa eller kriminella ska få till exempel.

Instruktion till uppgiften: Skriv en argumenterande text där du beskriver hur du ser på vårt ansvar för varandra som medborgare och människor. Ska var och en sköta och ta hand om sig själv (vad blir det för samhälle?) eller är vi bara starka tillsammans (har vi råd med det?)? Gör såhär:

1. Formulera en tes - vad är det du tycker?
2. Formulera tre starka argument för din tes - vad är det som talar för att du har rätt.
3. Formulera två motargument till din tes...
4. ...och bemöt motargumenten för att visa att det är du som har rätt.

Yggr

Sammanfattning:

Plötsligt en dag kommer Grimner med en mystisk man i bredbrättad hatt och presenterar honom som översteprästen Yggr. Efter det blir inget sig likt. Grimner är bara med Yggr istället för att vara Storms högra hand, och den stumme översteprästen gör folk nervösa. Storms lilla tröst är att Skum och några krigare till bildar en hird – alltså som en personlig livvakt.

Ordlista:

- förstrött - tankspritt, ofokuserat
- hillebard = ett slags vapen som ser lite ut som en blandning mellan spjut och yxa
- hird = som en personlig livvakt till en kung eller herreman

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför blir Storm så upprörd av att träffa översteprästen Yggr? Förstår du honom?
2. Vad innebär det att Storm får en hird?

Skrivövning med möjligt inslag av drama:

Dela in de studerande i mindre grupper och låt dem skriva scener där en person gör de andra nervösa. De skriver repliker och lite beskrivande om situationen. Om det fungerar i gruppen kan de sedan spela upp sina scener för varandra.

I skogen

Sammanfattning:

Ganska långt ute i skogen är Lin orolig för att hon leder dem fel och att de alla ska råka illa ut eller dö. Vi får veta hur det gick till när Björn hamnade hos henne. Utter drömmer om en utter som säger något om möten som inte är vad de tror och att följa en tvilling, och Lin och Björn talar om vad som kommer att hända när de hittar barnet.

Ordlista:

- förebådan - ett tecken eller känsla av något som ska hända

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det Lin oroar sig för? Förstår du henne?
2. Har du eller någon du känner någon gång haft en förebådan - alltså känt på dig att något ska hända? Berätta!

Skrivövning: miljöbeskrivning

I det här och en hel del andra kapitel beskrivs skogen Lin, Björn och Utter färdas genom. Låt deltagarna välja en miljö, i naturen eller någon annanstans, och beskriva den så väl som möjligt. De ska använda alla fem sinnen och målet är att läsaren ska få en tydlig bild av stället.

By på flykt

Sammanfattning:

Lin, Björn och Utter stöter på det som återstår av byn Frövi. Byborna har flytt de åkrar och ängar som inte längre kan föda dem nu när vintrarna blivit så långa och hårda och somrarna så kalla och blöta. Byn har dessutom överfallits av Storms män som söker en gammal man och hans skelögda piga (= Tång och Våg). De möts först med misstänksamhet men bjuds sedan på mat och återgäldar med att sköta om byns skadade och sjuka.

Ordlista:

- blott = bara
- sedvanlig = det vanliga, det man brukar göra
- tjog = 20
- talte = talade (gammal form)
- hålla tand för tunga = hålla tyst (det går att se framför sig hur tänderna stänger in tungan :)

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför är männen från byn Frövi så misstänksamma när de möter dem? Vad har hänt?
2. Vilka var det krigarna sökte efter? Varför tror du det?

Skrivövning: gammaldags språk

I det här kapitlet, och lite här och där i boken, finns en del gammaldags ord. Låt de studerande skriva en text och försöka få in så många gammaldags ord som möjligt. Använd gärna ordlistorna till kapitlet. Texterna kan handla om vad som helst, kanske roligast är att beskriva något väldigt modernt (som att vara inne på Tinder eller hamna i wifi-skugga mitt i en chatt).

En ödelagd ö

Sammanfattning:

Till slut kommer Lin, Björn och Utter fram till havet och hittar Moderns ö. Men den är övergiven och det finns otäcka spår av en våldsamt attack där många av prästerna som bodde där dödats.

Ordlista:

- flankerat = kantat/omgivet på båda sidor
- yppig = kurvig

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför är det ingen som svarar dem när ropar på Moderns ö? Vad verkar ha hänt?
2. Hur känner Lin inför havet? Vad verkar hon känna när det kommer fram till det? Varför tror du att hon känner så?

Övning: fördjupning om fobier

Lin har en oerhört mild form av agorafobi, vilket inte märks i den djupa skogen som inte har stora ytor eller massor av människor. Framme vid havet blir det dock tydligt. Låt de studerande själva, i par eller i mindre grupp välja en fobi att fördjupa sig kring:

- Hur får man den?
- Hur fungerar den?
- Hur vanlig är den?
- Hur är det att leva med den?
- Vad finns det för hjälp att få?

Begravning

Sammanfattning:

Lin, Björn och Utter samlar ihop och begraver kvarlämningarna av de präster som dog vid överfallet på ön. De hittar märkliga märken på marken, och i en buske hittar Lin resterna av en präst som hållit ett bronsägg täckt av runor och tryckt det så hårt mot marken att det är svårt att gräva upp det. Först tycker Lin att ägget är brännhett och sedan att det låter, men hon tänker sedan att det måste ha varit inbillning. Hon tar ägget med sig, och de lämnar ön.

Ordlista:

- Ojdå, inga krångliga ord i det här kapitlet :)

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det Lin hittar i handen på en av de döda prästerna? Vad är så speciellt med det?
Tror du att Lin inbillar sig?
2. Vad vet du om hur en begravning går till nuförtiden? Beskriv. Vet du något om fornnordiska begravningar?

Skrivövning: en farvældikt till någon som dött

Låt de studerande försöka skriva en farvældikt till någon de känt som nu är död - husdjur går också bra. Om de inte känt någon alls som dött kan de skriva en dikt till någon som betyder mycket för dem. Ni kan läsa några oden för att få inspiration.

Ta det man vill ha

Sammanfattning:

Storm drömmer mardrömmar om Yggr och tycker sig se honom vid sin bädd när han vaknar. Senare under dagen när han känner sig förödmjukad av Yggr och Grimner bestämmer sig Storm för att våldta en tjej. Dagen innan har han sett Bris och Stens storasyster Bååt och han befäller sina män att hämta henne och våldtar henne sedan.

Ordlista:

- härskara = ett stort antal människor
- blota = fornnordiskt namn för att offra något till gudarna, växter, mat eller djur – när det var riktigt akut eller allvarligt människor
- fulltrogen = den gud man bestämde sig för att dyrka eller svära sig till
- högrest = lång och ståtlig
- högsäte = kortändan av ett bord där den förnämsta personen sitter

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad tror du att Storms dröm betyder?
2. Varför lät Storm hämta Bååt? Vad tänker du om det? Vilken funktion hade det för honom att våldta henne? Är det annorlunda i dag?

Övning i samtal och att resonera:

1. Läs några röster om övergrepp från #metoo.
2. Diskutera i mindre eller större grupper hur mycket som har förändrats sedan förr i tiden (exempelvis järnåldern). Det kan exempelvis vara intressant att ta reda på när det blev förbjudet med våldtäkt (dödsstraff i början av 1700-talet) och när det blev förbjudet inom äktenskapet (1965!).
3. Avsluta med att låta de studerande sitta i par eller mindre grupper och spåna på förslag på vad som skulle kunna minska antalet sexuella övergrepp. Finns det något som går att göra på skolan?

Odens armé

Sammanfattning:

Armén invigs genom att tatueras med Odens runa (tre trianglar). Det binder männen till guden med magi, men det vet de inte. Storm får äntligen ta fram sitt märkvärdiga, kolsvarta svärd som smitts av en märklig metall han fått av Yggr/Grimner.

Ordlista:

- materialisera sig = ta form, framträda
- ohöljt = öppet, inte dolt
- gagn = nytta
- tjärn = liten sjö – oftast i skogen
- härnad = krig, kamp, strid
- Ragnarök = en fornnordisk idé om slutstriden mellan gudar, jättar, människor och monster när jorden går under

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad händer med männen i armén innan de får äta (när de står på led till tältet på ängen)? Vad är grejen med det?
2. Varför tror du Storm ber Skum att söka information om Yggr? Varför gör det honom nervös att fråga?

Skrivövning

Be de studerande skriva en reflektion på temat: "Vad är det som gör att vissa människor dras till våldsamma rörelser?"

Möte med lokatt

Sammanfattning:

Lin, Björn och Utter är uppgivna på väg genom skogen efter att ha funnit Moderns ö öde och med resterna efter ett brutalt anfall. Just som Lin undrar hur lång tid hon har på sig att tänka ut en ny plan innan de andra ger upp berättar Utter att hon mött en talande lokatt. När de träffar lokatten visar det sig att de behöver springa efter den med något som dundrar och brölar i hasorna...

Ordlista:

- singla = dala, långsamt falla ned
- oförättat ärende = utan att ha gjort det en skulle
- granruska = grangren

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det Utter och Björn tittar på när de ser sig över axeln?
2. Vad händer när de möter lokatten? Varför?

Övning: samla fakta och skriv kort text

Låt de studerande göra en liten undersökning om Sveriges rovdjur. Steg ett är att ta reda på en del fakta om djuren och sammanställa den. Steg två är att det reda på så mycket som möjligt om opinion och attityder till dem i Sverige.

I kattens kula

Sammanfattning:

På flykt undan något har Utter och Björn ramlat ner i ett stort hål i marken, men varken lokatten eller Lin syns till. Paniken blir inte mindre när lokatten verkar säga att troll har tagit Lin.

Ordlista:

- frän = stark, skarp
- gäcka = lura, reta

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vart säger lokatten att Lin har tagit vägen? Vad tror du om det?
2. Vad är det som är speciellt med lokattens sätt att tala?

Övning i att samla fakta och sammanställa:

Låt de studerande i par eller mindre grupper välja ett väsen att ta reda på mer om. De kan också fundera på om det fanns en särskild anledning till att det berättades om just deras väsen. Kanske Näcken var ett sätt att förklara att folk drunknade/dränkte sig, Skogsrået att de gick vilse, vittror och underjordiska att folk kunde bli lite märkliga.

Fångad

Sammanfattning:

Lin har blivit bortförd av troll och hamnar i ett berg någonstans. Hon hamnar på en klippa högt ovanför grottans golv och letar efter en väg ut. Hon hittar ingen och börjar bli allt svagare av hunger och törst.

Ordlista:

- välva sig = bilda valv
- skrovel = något ojämnt, knöligt
- enträgen = envis, uthållig

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det för ställe Lin har hamnat på? Beskriv det så målande du kan!
2. Vad är det som är så märkligt med brasan trollen sitter vid?

Övning: sammanställ bilder av troll från visor och sagor

Troll är vanliga i visor och sagor och berättelser, och det kan en fundera över. Låt de studerande samla ihop så många exempel på sånger och berättelser om troll och försöka hitta gemensamma nämnare. Vilken roll trollen kan ha spelat i svensk kultur eller vilken funktion kan de ha haft i folks världsbild förr i tiden? Hur skulle troll kunna beskrivas i dag?

Ett budskap till trollen

Sammanfattning:

Trollen verkar vänta på något, och rätt vad det är dyker en korp upp. Den borrar sig in i ögat på ett av trollen och får trollet att tala med en främmande röst om en Allfader som inte är nöjd med dem och som gett dem i uppgift att fånga några som kommer med en katt. När korpen/trollet/Allfader säger att den grå ska föra dem till trollen får Lin panik eftersom hon förstår att det är hon som är den grå.

Ordlista:

Hoppla! Ett till kapitel utan krångliga ord!

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vem är det som kommer med budskapet till trollen egentligen? Varför tror du det?
2. Varför får Lin panik av det som sägs i budskapet om "den grå"? Vad är "den grå"? Varför tror du det?

Övning: Noanamn

"Den grå" som korpen/trollet/Allfader talar om i kapitlet är ett exempel på Noanamn för varg - det vill säga ett namn som användes förr i tiden istället för ordet varg. Precis som i Harry Potter där Voldemort kallas för "Ni-vet-vem" var man rädd för att locka fram vargen genom att säga dess namn.

Uppgiften är att i par eller mindre grupp spåna på vad vi är rädda för nuförtiden, och om det redan finns noanamn för det. Om det inte gör det försöker de hitta på namn. I storgrupp lyssnar ni sedan på allas förslag på saker vi är rädda för och deras noanamn, och resonerar sedan om hur denna sed kan ha uppkommit. (Namn har ju i Bibeln, i ganska många fantasyberättelser och på andra ställen gett makt över någon.)

En ny Tång

Sammanfattning:

Lika plötsligt som Vågs, Stens och Bris hästar sätter av i sken - lika plötsligt stannar de vid stranden av en sjö. Det är ingen där men efter en nervös väntan kommer Vågs lärare Tång, och han har med sig en fennikvinna som han presenterar som Rukka. Som om det inte vore underligt nog att ha med sig en kvinna från det förtalade fennifolket är Tång som förbytt. Det vresige enstöringen har blivit en gladlynt skämtare, och Våg anar varför när han ser hans blickar på Rukka...

Ordlista:

- febrilt = hetsigt, nervöst orolig
- besvärjelse = magisk formel, ramsa

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför blir Våg så förvirrad och orolig när hon träffar sin lärare Tång? Förstår du henne? Vad tror du om hennes förklaring?
2. Har du varit med om att en kompis eller någon annan du känner blivit som en annan person när den blivit förälskad? Eller när den är tillsammans med en viss person? Vad tänker du om det?

Skrivövning: hemlig kärlek

Låt de studerande skriva en scen där det framgår att en person hyser hemlig kärlek till en annan.

Fenni

Sammanfattning:

Sten är rädd för Rukka eftersom han lyssnat på hur folk pratar om fennifolket i Vik. Men Bris har fascinerats av fenni ända sedan han hade en mystisk upplevelse en natt när de sjöng och spelade sina trummor i byn. Nu är han nyfiken på Rukka.

Ordlista:

- krumbukter = krökning, slingring, undanflykt
- omkväde = som en refräng i gamla tiders sånger där alla kunde vara med och sjunga text som kom igen mellan alla verser

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför är Bris glad att Rukka är med dem? Vad är det som har hänt?
2. Varför är Sten inte glad? Vad tänker du om det?

3. Har du varit med om människor som är rädda för vissa andra människor på grund av fördomar? Hur var det? Går det att ändra tror du? Hur i sådana fall?

Övning: fördomar

Gör en brainstorm om fördomar. Längst upp på tavlan skriver du en rad med orden "pensionär", "(kvinnlig) fotbollsspelare", "arab", "kattägare", "gamer", "homosexuell", "miljonär" eller andra intressanta grupper att utforska fördomar kring. Dra vertikala streck mellan orden så att du får ett antal avdelningar och låt de studerande fylla på med fördomar. Var noga med att betona att de själva inte behöver hålla med fördomarna utan bara känna till dem.

Efteråt tittar ni på orden och funderar på hur det kan komma sig att just dessa fördomar finns, och om de säger mest om dem fördomarna handlar om eller de som har fördomarna.

Örndrömmar

Sammanfattning:

Våg, Bris och Sten drömmer alla att örnen tar dem med till ett berg och ger dem olika saker. Våg får ett märke i nacken som enligt Tång betyder att hon är utvald att göra något viktigt - men vad vet de inte än. Bara att vänta.

Ordlista:

- bärnsten = en intensivt gul sten som bildats av urtida kåda
- vresig = sur och grinig
- Fimbulvinter = den tre år långa vinter som enligt fornnordisk mytologi ska vara ett tecken på att Ragnarök är på gång. I Tvåhjärtat låter jag vintern komma efter Ragnarök och vara mycket långre. (Det ska visa sig ha sina orsaker. Men det kommer först i en möjlig prequel.)

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det som händer på berget med Örnen? Vad tror du att det betyder?
2. Om du hade varit Våg, hade du varit mest rädd eller mest förväntansfull över att vara utvald för ett mystiskt uppdrag? Eller något helt annat? Varför?

Övning

Ge de studerande i uppgift att formulera det mäktigaste, roligaste, mest intressanta eller på något annat sätt mest positiva uppdrag som de skulle vilja bli utvalda till. Om ni vill kan ni också reflektera över varför detta att bli utvald är så vanligt i sagor och fantasy. Vad fyller det för funktion för berättelsen? För oss lyssnare/läsare?

Kvar i skogen

Sammanfattning:

Våg, Bris, Sten, Tång och Rukka försöker ordna en tillvaro åt sig i skogen medan de väntar på att örnens uppdrag ska klarna. Våg får ett budskap i drömmen men är osäker på vad det betyder, och definitivt på vad det skulle vara för slags uppdrag. Väntan fortsätter.

Ordlista:

- vitmossa och daggekåpa = örter som är bra för sårvård
- avträdesgrop = en grop att ha som toalett
- besvurit (besvärja i presens) = betvinga, kuva, dämpa

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad har Våg och bröderna gjort som de blir bestraffade för?
2. Varför är Våg så missnöjd med sitt straff? Varför har Tång valt ut just det straffet åt henne?

Skrivövning: scoutläger

Dela in de studerande i mindre grupper och låt dem låtsas vara scoutledare och skriva ett informationsbrev till en grupp unga scouter (10-12 år) som ska på hajk (inklusive packlista). Om ni vill kan ni också resonera kring vad det viktigaste är att klara sig/ ha det bra i skogen?

Bronsäggets gåva

Sammanfattning:

Skräckslagen över att kanske leda Utter och Björn till trollen pressar Lin sig så långt in i berget som hon kan. Där upptäcker hon att det bronsägget hon fann i Åsaka sjunger, och på något mystiskt vis kan det ta henne genom berget som om hon gick genom ett vattenfall.

Ordlista:

- perhu och algiz = två olika runor

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det som händer med bronsägget? Vad har det med perhu och algiz att göra?
2. Vad är det som händer med berget sedan? Hur tror du att det skulle kännas?

Övning: lite naturkunskap

Berg kan ju inte förångas, men vatten kan. Låt de studerande ta reda på vad det egentligen är som händer när flytande vatten blir till ånga. (Lugn, du behöver inte veta. Låt dem ta reda på det. :)

Ut ur berget

Sammanfattning:

Oroliga och uppgivna går Utter, Björn och lokatten Hogne genom skogen. Intill ett berg snavar Utter så illa att hennes fot stukas och de tvingas slå läger. Just där kliver Lin på något omöjligt vis rakt ut ur berget. Hon är räddad!

Ordlista:

- skreva = spricka, liten klyfta

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det som får Utter att stuka foten? Vad tror du om hennes tanke?
2. Vad är det som händer i berget där de slagit läger? Hur kan det ha gått till?

Skrivövning:

Lin går rakt genom berget, Jesus ska ha gått på vatten och det finns mängder med superhjältar som både flyger och rör sig obehindrat under vatten. Låt de studerande hitta på fler naturvidriga sätt att förflytta sig, och eventuellt skriva en scen om någon som gör det - och varför.

Skogens berättelse

Sammanfattning:

Utter försöker få stopp på alla röster och känslor som rör sig genom henne, men inget hjälper. Hon är rädd för att bli galen - nästan ännu mer rädd för att bli galen än för den märkliga färd de är ute på som skulle kunna bli deras död.

Ordlista:

- ständig = som är eller håller på hela tiden, utan slut
- malström = en stark ström som blir som en virvel

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det Utter är så rädd för? Förstår du henne?
2. Vet du något om det här att höra röster? Vad kan det bero på?

Skrivövning: skriva brev

Låt deltagarna skriva ett brev till Utter, om du vill kan du instruera dem att trösta henne, ge henne förståelse eller uppmuntran.

På väg med Hogne

Sammanfattning:

Lin, Björn och Utter fortsätter att följa efter Hogne, som leder dem till ett gömställe högt uppe i ett mäktigt träd. När de drar vidare upptäcker de sådana där enorma spår som de såg på den anfallna ön ute vid havet, och inser att det antagligen var troll som överföll Åsaka.

Ordlista:

- lätta sig = kissa eller bajsa
- lav = en växt som påminner om mossa (blandas ofta ihop med mossa)
- björkslana = en ganska tunn men lång gren av björk - som en stång eller stav

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är så speciellt med trädet som Hogne för dem till? Hur har det blivit så tror du?
2. Har du stött på något mäktigt, speciellt eller vackert träd någon gång? Hur såg det ut?

Övning: faktasamla om träd

Låt de studerande faktasamla kring olika typer av träd - antingen i skogen eller i myterna. Om det är möjligt går ni ut och observerar.

En arvinge

Sammanfattning:

Armén Storm samlar på fältet utanför Vik börjar bli väldigt stor, och han samlar folk från de olika hemribyarna för att planera vart den först ska ta vägen. Helt i onödan visar det sig eftersom Yggr och Grimner suttit inne med en plan som ingen vågar säga emot. Förödmjukad av prästerna (igen) rider Storm hem och får veta att Bååt är gravid med deras barn - en arvinge.

Ordlista:

- rådslag = diskussion, konferens, överläggning
- upprymd = upphetsad, glad, sprallig
- bärsärk = en fornnordisk term för en person som blir vild, galen och våldsam - i allmänhet på slagfältet (intressant nog ansågs bärsärkar i allmänhet ha svurit sig till Oden...)
- pryglä = misshandla, slå

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför är Storm upprörd i början av kapitlet? Varför tror du att det blev så?
2. Varför är alla så upphetsade över Storms barn?

Skrivövning: efter bärsärskagången

I det vi vet om den fornnordiska tiden beundrades starka och våldsamma män (kanske lite som i dag), men det finns få berättelser om hur det var att leva med konsekvenserna av deras våld (ungefär som i dag).

Ge de studerande i uppdrag att skriva en scen om hur det känns för den/dem som bevittnat eller utsatts för besinningslöst våld. Vilka konsekvenser får det? Vilket pris? Vem får betala det? Hur länge?

Odens märke

Sammanfattning:

Storm hämtar pengar i jarlens skattkammare för att skicka ut rekryterare. Tillsammans med prästerna sänder han ut folk att köpa sig lojala män i byarna.

Ordlista:

- eldstål = en sak att göra upp eld med
- bestyr = arbetsuppgifter

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad ska Storm ha alla pengarna till?
2. Legosoldater kallas de som krigar för pengar (och inte för sitt land)? Finns det i dag? Var krigar de?

Samtal:

Hur tror du att det var att leva utan lås? Vad var skillnaden från i dag? Skulle det kunna finnas något befriande i att inte ha så många och dyra saker att man behövde lås?

Drakdrömmar

Sammanfattning:

Lin drömmer om en enorm drake som verkar leta efter henne. Hon förstår inte vad det betyder, och är frustrerad över att deras uppdrag fortfarande är hemlighetsfullt.

Ordlista:

- hasor = nedre baksidan av ben, typ häl

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det med drömmen som gör Lin mest frustrerad? Varför tror du det?
2. Vilka andra drömmar är det som plågar Lin?

Övning: skriv ner en dröm du minns

Låt de studerande välja en dröm de kommer ihåg och skriva ner den så levande de kan.

Objudet sällskap

Sammanfattning:

Lin, Björn och Utter undrar om de är galna som följer efter Hogne, men inser att de inte har något val. Förutom korporna verkar de vara förföljda av vargar (ulvar) som ylar varje kväll. Utter vaknar en morgon av en korp som sitter helt nära och stirrar på henne, och liksom verkar vilja tränga in i hennes huvud. Kapitlet slutar med att Lin hittar Utter med pannan mot ett träd, som hon tydligen frågat om lov att fälla för ved.

Ordlista:

- utplånas = helt förstöras
- bål = eld, brasa

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det som skrämmer Utter så en morgon när hon vaknar? Förstår du henne?
2. Varför stannade Utter så länge vid trädet? Och vad tror du om det Lin såg i elden på kvällen?

Skrivövning: betraktelse

I en schamanistisk tradition är det vanligare att betrakta naturen som helig och uppleva ett behov av att be om lov att fälla ett träd eller tacka ett djur för att det gett sitt liv i jakten så att man kan mätta sin familj. I dag ser vi kanske lite annorlunda på saken.

Ge de studerande i uppgift att skriva en betraktelse över hur miljöläget i världen skulle se ut om vi hade sett på naturen som helig och oss själva som en del av den.

Övergivna

Sammanfattning:

Plötsligt en dag försvinner Hogne och Lin, Björn och Utter är ensamma ute i den främmande skogen. Förtvivlade söker de efter lokatten, men hon syns inte till någonstans. Har de blivit övergivna och ska dö?

Ordlista:

- Villrådig = tvekande, ha svårt att bestämma sig

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Förutom Hogne är det något annat som försvunnit. Vad är det? Vad tänker du om det?

Skrivövning: låta miljön förstärka eller kontrastera scenens känsla

Regnet strilar kallt över de hungriga och förtvivalade människorna och solen är borta. Det förstärker känslan av att allt är hopplöst och eländigt och mörkt. Ge de studerande i uppgift att skriva en scen med en stark känsla (positiv eller negativ) där de låter miljön antingen förstärka känslan eller kontrastera den.

Det kan vara en scen där någon har grubblat hela natten och äntligen får en lysande idé samtidigt som solen går upp, eller tvärtom en person som är på ett harmoniskt och stilla spa och precis får reda på att partnern vill skiljas. Det kan vara enklare att tänka på alla filmer de sett där solen lyser över den blomtrande ängen när kärleksparet äntligen fått varandra eller regnet piskar ner i de mörka grändarna när de kriminella gängerna ska göra upp.

Om du vill kan du prata om "Sturm und Drang". Lite tyska romantiker piggar alltid upp. :)

Oden talar

Sammanfattning:

Yggr tar med sig Grimner och Storm ut i templet, och med dunder och brak visar Yggr att han är Oden som kommit till dem i en mans gestalt. Han talar om att han vill ha deras lojalitet och den mäktigaste armén som skådats och lämnar dem med sin runa (tre trianglar) inristad i huden på Grimners och Storms bröst.

Ordlista:

- hårttest = lite hår
- den gamla seden = den gamla traditionen eller religionen
- var i görningen = vad som höll på att hända
- dra ut i härnad = ge sig ut för att kriga
- bida sin tid = vänta

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför har Storm med sig en ung man till Vik? Vem är han?
2. Vad är det som händer i templet? Vad betyder det?

Skrivövning:

Låt de studerande skriva en dramatisk scen där någon visar sig vara någon helt annan än de verkat. (Om du vill kan ni prata lite om "plot twists" och hur de kan se ut - de studerande lär kunna dra oändligt många exempel från tv-serier.)

Örnens uppdrag

Sammanfattning:

Till slut förstår Våg vad det är örnen har valt ut henne att göra - hon ska förstöra konungastenen. När hon berättar det för Tång bleknar han. Det betyder att tiderna är väldigt svåra och att farligheter väntar...

Ordlista:

- ovisshet = att inte vara säker, att det finns saker en inte vet
- övermäktig = något som är för svårt, som en inte klarar av

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det Våg upptäcker vid sjön? Vad är det som har hänt?
2. Varför blir Tång så upprörd?

Skrivövning: skriv haiku

Den japanska haikudiktningen har en sak gemensam med "Tvåhjärtat" - ett tydligt inslag av naturobservationer. Ge de studerande i uppdrag att skriva en haiku i tre enkla steg:

- Skicka ut dem utomhus. Den traditionella haikudiktaren sökte upplevelser av natur, men om området runt skolan inte bjuder på natur blir det observation av omgivningarna. De ser, lyssnar, känner lukter och funderar.
- De skriver ner minst tre observationer - ex: "luften är kall", "löven har blivit bruna" och "molnen gör vattenpölarne gråa".
- De försöker formulera en haiku - alltså en kort dikt på tre rader där den första och tredje raden innehåller sju stavelser och den andra raden innehåller fem stavelser. Ex:

Löven har blivit bruna
luften är så kall
molnen gör pölarne grå.

Ikapp

Sammanfattning:

Hogne kommer tillbaka, men hon har ulvar i hälarne. På stranden av en sjö blir de upphunna och attackerade av både ulv och korp, och det ser illa ut.

Ordlista:

- undermålig = dålig, inte tillräcklig
- loj = slö, långsam
- omtöcknad = borta, vimmelkantig, yr och snurrig

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Kapitlet heter Ikapp, vem är det som kommer ikapp? Och hur går det?
2. Vad ska en göra om en mot förmodan skulle möta en varg eller björn?

Skrivövning:

Att stå på en strand och bli omringad av otäcka rovdjur är inget drömscenario, snarare är det nog lätt att få panik. Låt de studerande skriva en scen där det är lätt att drabbas av panik, vare sig det är farligt, pinsamt, mobbning eller svåra val.

Åsaka

Sammanfattning:

Lin, Björn och Utter (och Hogne) räddas och förs till ön som ligger ute i sjön som Hogne förde dem till. De förstår att de som bor där är de präster som överlevde attacken på den ursprungliga Nerthus-ön ute vid havet.

Ordlista:

- kanhända = kanske
- undsättning = räddning
- sannerligen = så är det verkligen
- undslippa sig = råka säga/göra något

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Varför blir Lin upprörd? Vad är det som händer? Förstår du henne?
2. Vad betyder det kon "säger" till Utter? Vad vill den?

Skrivövning: gestaltning (show not tell)

Låt de studerande beskriva en ö så levande som möjligt, helst helt utan adjektiv men iallafall med så få som möjligt. Leta gärna fram en eller flera foton eller målningar av öar som de kan inspireras av - annars kan de beskriva öar de känner till. Uppmana dem att försöka beskriva med alla fem sinnen.

Nerthus gåva

Sammanfattning:

Prästinnan Skade upptäcker Utters gåva och berättar för henne om den. Skade säger också att Utter skulle kunna slippa den smärta gåvan för med sig om de stannade så att de fick undervisa henne. Lin beslutar att de stannar i Åsaka över vintern.

Ordlista:

- dödsskuggan = ett uttryck från Bibeln som talar för sig själv - i skuggan av/nära döden

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad är det Skade vill prata med Utter om?
2. Vad tänker du om att det verkar vara Lin som bestämmer att de ska stanna - och att hon inte frågar Björn? Vad tror du han tycker? Varför tror du det?

Övning: argumentera för och emot demokrati

I det här kapitlet är Lin inte så värst demokratisk, och det har hänt en del sedan järnåldern. Låt de studerande argumentera för eller emot demokrati - antingen i världen, i Sverige, i den ort de bor, i skolan eller i klassen. Låt dem antingen skriva en argumenterande text eller debattera muntligt - själva eller emot varandra. Hur de än gör ska de ha med en tydlig tes, tre argument och bemöta två motargument.

Epilog

Sammanfattning:

Lokatten Hogne går och går genom skogen och hittar till slut de tre gudasystrarna Nerthus, Freyja och Hel. De berättar om det hot som vilar över dem och hur de ska arbeta tillsammans för att skydda Lin, Björn och Utter och se till att de hittar fram till tvåhjärtat.

Ordlista:

- vördnadsfulla = respektfull, artig, underdånig

Frågor för samtal och/eller skrivuppgifter

Stående fråga: Vad fastnade du för i detta kapitel? Varför? (Kände du igen något? Blev du förvånad, berörd, förvirrad, irriterad eller glad över något? Väckte något en tanke hos dig?)

1. Vad tycker Freyja om Oden? Varför?
2. Vad tyckte du om slutet? Blev du förvånad? Besviken? Suggen på att läsa vidare?

Skrivövning: återberätta en längre text:

- Låt de studerande sätta sig i några minuter och läsa igenom sina övningar och skriva ner några stödord på det viktigaste i berättelsen.
- Para sedan ihop dem och låt dem öva sig på att återberätta det viktigaste i boken. Det som spontant kommer med i denna presentation är det viktigaste och ska med i texten.
- Avsluta med att låta dem skriva ner sin sammanfattning.

Skrivövningar kring helheten:

- Boken innehåller tre berättelsetrådar - hur hade det blivit om en av dem försvunnit? Är någon av dem viktigare än den andra? Motivera ditt svar!
- Skriv ett eget slut.
- Välj en av karaktärerna (gärna en som inte är med så mycket) och skriv en egen historia om den. Se ev till <https://www.fanfiction.net/> för inspiration.